

ดาวเรือง

ดาวเรือง (Marigold) เป็นชื่อที่คนไทยทั่วไปรู้จักกันดี มีชื่อภาษาท้องถิ่นทางภาคเหนือว่า "ดอกคำมู้จู้" ซึ่งหมายถึง ดอกไม้ที่มีกลิ่นสีเหลืองคล้ายทองคำ ชาวไทยเชื่อว่าดาวเรือง หมายถึง ความรุ่งเรือง หากนำมาปลูกประดับไว้จะเป็นมงคล Marigold เป็นชื่อสามัญของดาวเรือง ได้มาจาก คำว่า Mary's gold ทั้งนี้เพราะชาวยุโรปใช้ดอกไม้ชนิดนี้บูชาพระแม่มาเรียจาก Mary's gold ในอดีตแล้วแปรเป็น Marigold

ในปัจจุบัน ดาวเรืองเป็นไม้ดอกไม้ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจมากชนิดหนึ่ง การปลูกดาวเรืองนอกจากจะปลูก

ดาวเรือง

ชื่อสามัญ : Marigold

ชื่อวิทยาศาสตร์ : *Tagetes spp.*

ชื่อวงศ์ : Compositae (Asteraceae)

ถิ่นกำเนิด : ประเทศเม็กซิโก และสหรัฐอเมริกา

เพื่อตัดดอกขายแล้ว สามารถปลูกลงกระถางหรือถุงพลาสติกเพื่อใช้ประดับตามอาคารบ้านเรือนและสถานที่ต่าง ๆ

รวมทั้งมีการปลูกเพื่อเก็บดอกและเมล็ด
ส่งโรงงานอาหารสัตว์อีกด้วย

ลักษณะทั่วไปของดาวเรือง

ดาวเรืองเป็นพืชพืชรล้มลุก ปลูก
ง่าย โตเร็ว ทนต่อสภาพแวดล้อม ทน
คันสูงประมาณ 0.5 - 4 ฟุต ดอกมีลักษณะ
เป็นแบบดอกรวม ประกอบด้วยดอก
ย่อยเล็ก ๆ เป็นจำนวนมาก อัดซ้อนกัน
แน่น อยู่บนฐานรองดอก ดอกมีสีเหลือง
ส้ม ครีมน และขาว มีตั้งแต่ขนาดเล็ก คือ
ประมาณ 1 นิ้ว จนถึงขนาดใหญ่ประมาณ
4 นิ้ว ดอกมีสีสันสดใสสะดุดตา ดอกมี
ลักษณะกลมสวยงาม เมื่อตัดลำต้น กิ่ง
ก้าน หรือใบของดาวเรืองจะมีกลิ่นฉุน
เหม็น จึงทำให้แมลงไม่ค่อยรบกวน

พันธุ์ที่เหมาะสมสำหรับในประเทศไทย

1. พันธุ์ซอเฟเวอร์เรน ดอกสี
เหลือง กลีบดอกซ้อนกันแน่น สวยงาม
ดอกมีขนาดประมาณ 10 ซม.

2. พันธุ์ทอริเตอร์ ดอกสีส้มขนาด
ประมาณ 8.5-10 ซม.

3. พันธุ์ดับเบิล อีเกิล ดอกสี
เหลือง ขนาดประมาณ 8.5 ซม. และมี
ก้านดอกแข็ง

4. พันธุ์ดาวเรืองเกษตร เป็น
ดาวเรืองที่มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
นำเข้ามาทดลองปลูกและคัดเลือกพันธุ์
ที่โครงการเกษตรที่สูง และได้คัดเลือก
พันธุ์ไว้ได้ 2 พันธุ์ คือ พันธุ์สีทอง เบอร์ 1
พันธุ์สีทอง เบอร์ 4 เป็นพันธุ์ที่มีดอกสี
เหลืองขึ้นได้ดี ในสภาพของประเทศไทย

และให้ผลผลิตสูงพอสมควร

การขยายพันธุ์

สามารถขยายพันธุ์ได้โดยการ
เพาะเมล็ดและการปักชำยอด

1. การเพาะเมล็ด เป็นวิธีการที่
นิยมปฏิบัติกัน และให้ผลผลิตดีกว่าวิธีอื่น
โดย

- การเพาะในกระบะ กระบะ
อาจเป็นกระบะไม้หรือพลาสติกก็ได้โดย
ผสมวัสดุเพาะซึ่งประกอบด้วยขุยมะพร้าว
ทราย ขี้เถ้าแกลบ ปุ๋ยหมักดินในอัตรา
ส่วน 1:1:1:1 ให้เข้ากันให้ดี

- การเพาะเมล็ดในแปลง การ
เตรียมแปลงทำได้โดยยกแปลงสูงประมาณ
20 เซนติเมตร ทำหน้าดินให้ละเอียด โรย
โบกาฉิมูลสัตว์หรือปุ๋ยหมักดิน ตาราง
เมตรละ 2-3 กำมือ คลุมด้วยหญ้าฟาง
แห้ง รดน้ำผสม EM ขยาย อัตราส่วน EM
ขยายต่อหน้า 1 : 500 หมักดินไว้ 7 วัน

การเพาะเมล็ดทั้งการเพาะในกระบะ และในแปลง มีวิธีการปฏิบัติดังนี้

1. ทำร่องบนวัสดุเพาะในกระบะ
หรือบนแปลงให้ลึกประมาณ 5 ซม.
และให้แต่ละร่องห่างกันประมาณ 5 ซม.

2. หยอดเมล็ดดาวเรืองในร่อง
ห่างกันประมาณ 3-5 ซม. แล้วกลบร่อง
เพื่อกลบเมล็ดดาวเรือง

3. ใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ เศษ
หญ้าฟาง คลุมกระบะหรือแปลงเพาะ
เพื่อป้องกันความเสียหายเนื่องจากฝนชะ

แต่ถ้าเป็นฤดูหนาวก็ควรคลุมพลาสติก เช่นกัน เพื่อเพิ่มความร้อนให้กับกระบะ หรือแปลงเพาะ จะทำให้เมล็ดงอกได้ดีขึ้น หลังจากเพาะได้ประมาณ 3-5 วัน เมล็ด จะงอก และอีกประมาณ 10-12 วัน จึงย้าย ต้นกล้าไปปลูกได้

2. การปักชำ เป็นวิธีการขยาย พันธุ์ที่ไม่นิยมมากนัก เนื่องจากได้จำนวน น้อยและให้ผลผลิตต่ำกว่าดอกมีขนาดเล็กกว่าจะใช้วิธีนี้ เมื่อมียอดดาวเรือง ซึ่งเป็นผลพลอยได้จากการเด็ดยอดทิ้ง ยอดที่เด็ดทิ้งจะมีความยาว 1 - 2 นิ้ว แล้ว นำไปปักชำกับซีเถ้าแกลบ ซึ่งเก็บความ ชื้นได้ดี หลังจากเตรียมแปลงหรือถ่วงปัก ชำแล้ว นำยอดดาวเรืองมาปักชำ รดด้วย น้ำที่ผสมฮอร์โมนพืช อัตราส่วนฮอร์โมน พืชต่อน้ำ 1 : 500 หากควบคุมความชื้น ได้ดี ยอดดาวเรืองจะออกรากภายใน 3-4 วัน จากนั้นนำไปให้ถูกแดดอีกประมาณ 3-4 วัน จึงสามารถย้ายไปปลูกยังแปลง ปลูกได้

การเตรียมดิน

ดินที่ใช้ปลูกดาวเรืองควรเป็น ดินที่ระบายน้ำได้ดี เก็บรักษาความชื้น ได้สูง

1. หากพื้นที่ปลูกเป็นพื้นที่ใหม่ มีวัชพืชมาก ควรกำจัดวัชพืชก่อน โดย การไถกลบ ไร่โบกาฉิ 100-200 กิโลกรัม /ไร่ ฉีดพ่น EM ขยาย ผสมน้ำ 500 เท่า แล้วไถกลบหรือโรตารี หมักไว้ 15 วัน

2. ขึ้นแปลง โดยยกแปลงสูง ประมาณ 20 ซม. ขนาดความกว้างยาว

ของแปลง ตามความเหมาะสมของพื้นที่ ถ้าพื้นที่ปลูกเป็นแปลงขนาดใหญ่ ให้เว้น ทางเดินระหว่างแปลงประมาณ 80 ซม แต่ถ้าเป็นที่ลุ่มและยกร่องปลูกก็ไม่ต้อง เว้นทางเดินไว้ เพียงแต่เว้นขอบแปลงริม ร่องน้ำไว้เล็กน้อยเพื่อใช้เป็นทางเดิน

3. หลังจากขึ้นรูปแปลงแล้วทำ หน้าดินให้ละเอียด ไร่โบกาฉิมูลสัตว์ หรือปุ๋ยหมักดิน ตารางเมตรละ 2 กำมือ หรือ 100 กิโลกรัม/ไร่ คลุมด้วยหญ้าฟาง แห่ง รด EM ขยาย ผสมน้ำ 500 เท่า หมัก ดินไว้ 7 วัน จึงนำต้นกล้ามาปลูก

การปลูก

1. การย้ายต้นกล้า ควรย้ายกล้า ดาวเรืองในตอนเย็น ก่อนย้ายกล้ารดน้ำ ล่วงหน้า 1 วัน หรือรดน้ำตอนเช้าแล้วย้าย กล้าตอนเย็น และควรใช้ช้อนปลูกขุด ต้นกล้า เพื่อให้ดินติดรากต้นกล้ามาด้วย ต้นกล้าจะได้ไม่โทรมและตั้งตัวได้เร็ว

2. การปลูกต้นกล้า ระยะปลูก 30x30 ซม. ปลูกต้นกล้าหลุมละต้น โดย ผึ่งต้นกล้าลงในหลุมให้โคนต้นอยู่ระดับ ปากหลุมและกลบดินให้เสมอบนเลี้ยง แล้ว รดน้ำให้ชุ่มตลอดเวลา

การปฏิบัติและดูแลรักษา

1. การรดน้ำ ในช่วงแรกคือ ตั้งแต่เริ่มปลูกถึงอายุ 7 วัน ควรรดน้ำ วันละ 2 ครั้ง เช้าและเย็น หลังจากนั้นรด น้ำวันละครั้งในตอนเช้า และรด EM ขยาย ผสมน้ำ 500 เท่า ทุก 5 วัน มีข้อควร ระวังในการรดน้ำช่วงที่ดอกเริ่มบาน คือ

อยารดให้น้ำถูกดอกดาวเรือง เพราะจะทำให้ดอกช้ำเสียหายได้

2. การใส่ปุ๋ย เมื่อดาวเรืองมีอายุ 15 วัน จะใส่ปุ๋ยโบกาฉิมูลสัตว์ 100 ก.ก./1 ไร่ และใส่อีกครั้ง 100 ก.ก./ไร่ หลังจากการปลิดยอดทิ้งไปประมาณ 20 วัน การใส่ปุ๋ยจะใส่บริเวณรอบๆ ทรงพุ่ม แล้วรดน้ำผสม EM ขยาย

3. การปลิดยอด เมื่อดาวเรืองได้รับปุ๋ย 7-10 วัน จะแตกยอดออกดอกมาก ระยะนี้ต้องปลิดยอดออกเพื่อให้ดาวเรือง แตกพุ่มและจะทำให้ดอกดาวเรืองมีขนาดใหญ่ การปลิดยอดนิยมเรียกว่า การเด็ดค้อม หรือการแต่งค้อม ควรทำเมื่อดาวเรืองมีอายุ 21-25 วัน ซึ่งเป็นระยะที่ดาวเรืองมีใบจริงขนาดใหญ่ประมาณ 4 คู่ และส่วนยอดมีใบเล็ก ๆ ประมาณ 1-2 คู่ วิธีการปลิดยอดทำได้โดยใช้มือซ้ายจับใบคู่บนสุดที่ต้องการเหลือไว้แล้วใช้มือขวาดึงส่วนยอดลงทางด้านข้าง เพื่อให้ยอดหลุดออกมา ไม่ควรเด็ดยอด เพราะจะทำให้ส่วนตาของยอดเหลือติดอยู่ซึ่งจะเจริญเป็นดอกในภายหลัง ทำให้ดอกไม่เป็นไปตามกำหนด คือดอกบานไม่พร้อมกันและมีขนาดเล็ก ปกติดาวเรืองต้นหนึ่งควรไว้ดอกประมาณ 8 ดอก จึงจะได้ดอกที่มีคุณภาพ

4. การปลิดตาข้าง หลังจากการปลิดตายอดประมาณ 1 สัปดาห์ ตาข้างจะเริ่มแตกขึ้นใหม่ เมื่อดอกที่ยอดมีขนาดประมาณเท่าเมล็ดข้าวโพด ให้ปลิดตาข้างออกให้หมด เพื่อไม่ให้ตาข้างเจริญเป็นดอกต่อไป ซึ่งจะทำให้ดอกที่ยอดมี

ขนาดใหญ่ ก้านดอกยาว และมีขนาดสม่ำเสมอ

การตัดดอก

อายุของดาวเรืองที่สามารถตัดดอกขายได้ คือ ประมาณ 55-65 วัน หรือให้สังเกต จากดอกที่ยังมีกลีบดอกตรงกลางเป็นสีเขียว จะอยู่ได้นานกว่าดอกที่บานทั้งหมด ในการตัดดอกนั้นควรตัดให้ชิดโคนก้านให้มากที่สุด จะทำให้ก้านดอกที่ติดมามีขนาดยาว

การป้องกันโรคและแมลงศัตรูพืช

โรคที่สำคัญและพบบ่อย ๆ คือ โรคดอกไหม้ โรคเหี่ยว โรคราแป้ง แมลงที่พบ ได้แก่ เพลี้ยไฟ หนอนกระทู้หอม หนอนของผีเสื้อกลางคืน

ป้องกันได้โดยการฉีดพ่น EM 8 ผสมน้ำ 500 เท่า เป็นประจำทุกสัปดาห์ อย่างสม่ำเสมอ โดยไม่ต้องรอให้โรคและแมลงระบาดเสียก่อน

การใช้ประโยชน์จากดาวเรือง

ดาวเรืองสามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ ได้อีกด้วย การนำดาวเรืองไปใช้ประโยชน์สรุปได้ดังนี้

1. ปลุกประดับเพื่อความสวยงาม ดาวเรืองเป็นไม้ดอกที่มีความสวยงาม กลีบดอกสีเหลืองเรียงอัดกันแน่น และมีอายุการใช้งานนาน ดังนั้นจึงเหมาะสำหรับปลุกเพื่อประดับอาคารบ้านเรือน และสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลินตา สบายใจ

2. ปลุกเพื่อใช้ประโยชน์ใน

การป้องกันแมลง

เนื่องจากดาวเรืองมีสารที่มีกลิ่นเหม็น (ฉุน) แมลงไม่ชอบ จึงสามารถใช้เป็นเกราะป้องกันแมลงให้ แก่พืชอื่น ๆ ด้วย นอกจากนี้ภายในราก ของดาวเรืองมีสารชนิดหนึ่งคือ แอลฟา เทอร์ เทียนิล (& terthienyl) ซึ่งเป็นสารที่สามารถควบคุมปริมาณไส้เดือนฝอยใน ดินได้ โดยการไถกลับทั้งต้นและรากลงใน แปลงปลูกพืชเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่มีปัญหา จากไส้เดือนฝอยในดิน อาทิ ยาสูบ มะเขือเทศ สตรอเบอรี่ และเยอบีร่า หรือ ใช้ดอกกลีบสด 3 กรัม ปั้นกับน้ำ กรองเอาแต่น้ำใช้ฉีดพ่น

3. ปลูกเพื่อจำหน่าย

- ใช้ทำพวงมาลัย ปัจจุบันนิยมนำดอกดาวเรืองมาร้อยพวงมาลัยกันมาก ไม่ว่าจะเป็นพวงมาลัยไหว้พระ หรือพวงมาลัยสำหรับคล้องคอในงานพิธีต่าง ๆ หรือทุกสมัยที่มีการหาเสียงเลือกตั้งของบรรดาผู้สมัคร ส.ส. สว. และอื่นๆ การตัดดอกดาวเรืองสำหรับใช้ประโยชน์ ในด้านนี้จะต้องให้มีก้านดอกสั้น ๆ หรือให้เหลือเฉพาะดอก

- ใช้ปักแจกัน เนื่องจากดาวเรืองเป็นไม้ดอกที่ลักษณะกลมเรียงตัวกันแน่น เป็นระเบียบและมีสีสดใสสวยงาม จึงมีคน นิยมนำมาปักแจกันมากไม่ว่าจะเป็นแจกัน ตั้งตามโต๊ะรับแขกตามห้องพระโต๊ะหมู่บูชา การตัดดอกดาวเรืองเพื่อนำมาปักแจกันนี้ควรตัดให้มีก้านดอกยาวประมาณ 18-20 นิ้ว มัดดอกดาวเรือง เป็นกำ แล้วใช้กระดาษหนังสือพิมพ์ห่อเพื่อให้ดอกดาวเรืองคงความสดอยู่ได้นาน

- การปลูกลงกระถางหรือถุง เพื่อประดับอาคารสถานที่ปัจจุบันมีการนำกระถางหรือถุงดาวเรืองมาประดับอาคารสถานที่กันอย่างกว้างขวาง เพราะสามารถใช้ประดับไว้เป็นเวลานาน ไม่ว่าจะเป็งานพิธีต่าง ๆ งานนิทรรศการ งานพระราชทานปริญญาบัตร งานพิธีตามอาคารบ้านเรือน รวมทั้งในวันเฉลิมพระชนมพรรษา พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพราะสีเหลืองทองเป็นสีประจำวันพระราชสมภพ

- จำหน่ายดอกดาวเรืองแห้งให้กับโรงงานผลิตอาหารสัตว์ เนื่องจากดาวเรืองเป็นพืชที่สารแซนโทฟิล (Xanthophyll) สูง จึงสามารถนำไปเป็นส่วนผสมอาหารสัตว์ได้ดี โดยเฉพาะอาหารของไก่ไข่ จะทำให้ไข่แดงมีสีแดงสดใสน่ากินยิ่งขึ้น

การปลูกดาวเรืองในแปลงพื้นที่ 1 ไร่ จะสามารถเก็บผลผลิตได้ 37,200 ดอก/ไร่ โดยประมาณ ราคาโดยเฉลี่ย ดอกละ 1 บาท จะได้ผลตอบแทนในการปลูกดาวเรืองประมาณไร่ละ 37,200 บาท ข้อมูลต้นทุนการผลิตโดยประมาณของการปลูกดาวเรืองโดยใช้ปุ๋ยเคมีจะอยู่ประมาณ ไร่ละ 20,000 บาท หากปลูกดาวเรืองด้วยเทคนิคเกษตรธรรมชาติ ทั่วๆ ไปอย่างต่อเนื่องแล้ว จะสามารถลดต้นทุนการผลิตลงจากการใช้สารเคมีถึงครึ่งต่อครึ่ง โดยผลผลิตที่ได้จะมีคุณภาพไม่แตกต่างจากการใช้สารเคมีแต่อย่างใด